

TIL O'RGANISHDA INNOVATSION METODLAR

Abduraxmonova Sevinch

O'zbekiston Davlat Jahon Tillari Universiteti
Ingliz tili va adabiyoti, 1-fakultet,
2307-guruh talabasi

Ilmiy rahbar: Saloxiddinova Sayyora

Annotatsiya. Ushbu maqolada til o'rganishda zamonaviy innovatsion metodlar, jumladan texnologiyaga asoslangan ta'lim, kommunikativ yondashuv, vazifaga asoslangan o'qitish, gamifikatsiya va aralash ta'lim tahlil qilinadi. Shuningdek, ushbu metodlarning afzalliklari va ularning o'quvchilarning til kompetensiyasini rivojlantirishdagi ahamiyati yoritiladi.

Kalit so'zlar: Til o'rganish, innovatsiya, texnologiya, kommunikativ yondashuv, vazifaga asoslangan o'qitish, gamifikatsiya, aralash ta'lim, sun'iy intellekt

Abstract. This article examines modern innovative methods in language learning, including technology-enhanced instruction, communicative approach, task-based learning, gamification, and blended learning. It also highlights their advantages and their role in developing learners' language competence.

Keywords: Language learning, innovation, technology, communicative approach, task-based learning, gamification, blended learning, artificial intelligence

Аннотация. В данной статье рассматриваются современные инновационные методы изучения языков, включая обучение с использованием технологий, коммуникативный подход, обучение на основе задач, геймификацию и смешанное обучение. Также освещаются их преимущества и роль в развитии языковой компетенции учащихся.

Ключевые слова: Изучение языка, инновации, технологии, коммуникативный подход, обучение на основе задач, геймификация, смешанное обучение, искусственный интеллект

Til o'rganish bugungi globallashgan dunyoda muhim ahamiyatga ega, chunki turli madaniyatlar va davlatlar o'rtasida muloqot qilish zarurati ortib bormoqda. Ko'p yillar davomida til o'qitish asosan an'anaviy metodlarga, masalan, grammatika-tarjima metodiga tayanib keldi. Bu metod lug'at va grammatik qoidalarni yodlashga urg'u berardi. Ular o'qish va yozish ko'nikmalarini rivojlantirgan bo'lsa-da, ko'pincha real hayotdagi muloqotga yetarli darajada tayyorlamagan. Yangi texnologiyalar va pedagogik nazariyalar rivoji bilan bu kamchiliklarni bartaraf etishga qaratilgan innovatsion metodlar paydo bo'ldi. Bu metodlar o'quvchi markazli ta'lim, amaliy muloqot va raqamli vositalardan foydalanishga asoslanadi. Natijada o'quvchilar o'quv jarayonida faolroq ishtirok etib, til o'zlashtirish samaradorligi oshmoqda. Richardning fikriga ko'ra, kommunikativ yondashuvda til o'rganishning asosiy maqsadi grammatikani yodlash emas, balki real hayotiy muloqotni rivojlantirish hisoblanadi. Harmerning fikriga ko'ra, o'qitish jarayonida o'quvchi markaziy o'rinda bo'lishi kerak va interaktiv metodlar til o'rganishni samarali qiladi. Ellis vazifaga asoslangan o'qitish o'quvchilarning tilni amaliy vaziyatlarda qo'llash ko'nikmasini rivojlantiradi, - deya ta'kidlaydi. Nunaning fikriga ko'ra, real hayotga yaqin topshiriqlar o'quvchilarning mustaqil fikrlash va muloqot qilish qobiliyatini oshiradi.

Texnologiyaga asoslangan til o'rganish

Til ta'limidagi eng muhim yangiliklardan biri — texnologiyani o'quv jarayoniga integratsiya qilishdir. Texnologiya o'quvchilarga haqiqiy materiallar, interaktiv mashg'ulotlar va mustaqil o'rganish imkoniyatini beradi.

Mobil ilovalar orqali o'rganish

Mobil ilovalar til o'rganishni istalgan vaqt va joyda amalga oshirish imkonini berdi. Duolingo, Babbel va Memrise kabi ilovalar interaktiv mashqlar, takrorlash va o'yin elementlari orqali lug'at va grammatikani o'rgatadi. Ular ayniqsa boshlovchilar uchun foydali bo'lib, darhol fikr-mulohaza (feedback) berishi bilan samaradorlikni oshiradi.

Onlayn ta'lim platformalari

Coursera va Udemmy kabi platformalar video darslar, testlar va topshiriqlardan iborat tizimli kurslarni taklif etadi. Bu platformalar o'quvchilarga o'z tezligida o'rganish imkonini beradi. Bundan tashqari, xalqaro o'qituvchilardan ta'lim olish imkoniyati turli o'qitish uslublari bilan tanishishga yordam beradi.

Sun'iy intellekt va virtual vositalar

Sun'iy intellekt shaxsiylashtirilgan o'rganish imkonini yaratdi. AI asosidagi chatbotlar va til yordamchilari real suhbatni simulyatsiya qilib, gapirish va tinglash ko'nikmalarini rivojlantiradi. Nutqni aniqlash texnologiyalari esa talaffuzni yaxshilashga yordam beradi.

Kommunikativ til o'qitish (CLT)

Kommunikativ yondashuv zamonaviy metodlarning eng keng tarqalganlaridan biridir. U til o'rganishda asosiy maqsad sifatida muloqotni belgilaydi. Grammatikaga emas, balki real hayotiy vaziyatlardagi muloqotga urg'u beriladi. Munozaralar, rolli o'yinlar va guruh ishlari orqali o'rganish amalga oshiriladi. Bu yondashuv o'quvchilarda ravonlik va ishonchni rivojlantiradi hamda tilni amaliy qo'llash imkonini beradi.

Vazifaga asoslangan o'qitish (TBL)

Bu metod tilni ma'lum vazifalarni bajarish orqali o'rganishga asoslanadi. Masalan, buyurtma berish, sayohat rejalash yoki intervyu o'tkazish kabi real hayotiy vazifalar bajariladi. Bu usul o'quvchilarda mustaqillik va tanqidiy fikrlashni rivojlantiradi hamda tilni real vaziyatlarda qo'llashga o'rgatadi.

Aralash ta'lim (Blended Learning)

Bu yondashuv an'anaviy va onlayn ta'limni birlashtiradi. O'quvchilar darsda qatnashadi va shu bilan birga video, onlayn mashqlar va forumlardan foydalanadi. Bu metod moslashuvchanlikni ta'minlaydi va o'quvchilarga materialni o'z tezligida o'rganish imkonini beradi.

Gamifikatsiya (o'yinlashtirish)

Gamifikatsiya o'quv jarayoniga o'yin elementlarini qo'shishni anglatadi: ballar, belgilar, reytinglar va topshiriqlar. Bu usul o'rganishni qiziqarli qiladi va motivatsiyani oshiradi. Ayniqsa yosh o'quvchilar uchun samarali, lekin kattalar uchun ham foydali.

Hamkorlikda va ijtimoiy o'rganish

Bu metod guruh ishlari va o'zaro muloqotga asoslanadi. O'quvchilar birgalikda ishlaydi, fikr almashadi va bir-biriga yordam beradi. Ijtimoiy tarmoqlar va onlayn hamjamiyatlar orqali esa o'quvchilar ona tilida so'zlashuvchilar bilan muloqot qilib, til va madaniyatni yaxshiroq o'rganadi.

Flipped classroom (teskari sinf modeli)

Bu metodda o'quvchilar yangi mavzuni uyda o'rganadi, darsda esa amaliy mashg'ulotlar bajaradi. Bu yondashuv dars vaqtini samaraliroq foydalanishga yordam beradi va o'qituvchiga individual yondashuv imkonini beradi.

Innovatsion metodlarning afzalliklari:

- O'quvchilar faolligi va motivatsiyasini oshiradi
- Muloqot ko'nikmalarini rivojlantiradi
- Moslashuvchan va shaxsiylashtirilgan ta'limni qo'llab-quvvatlaydi
- Mustaqil o'rganishni rag'batlantiradi
- Tanqidiy fikrlashni rivojlantiradi
- Muammolar va cheklovlar

Har bir metod singari innovatsion usullar ham muammolardan holi emas. Har bir o'quvchi texnologiyadan foydalana olmaydi yoki internetga ega emas. Shuningdek, o'qituvchilar yangi metodlarni o'rganishi kerak. Ba'zan texnologiya chalg'ituvchi omilga ham aylanishi mumkin, shuning uchun muvozanat muhim.

Xulosa

Xulosa qilib aytganda, innovatsion metodlar til o'rganishni yanada interaktiv, amaliy va samarali qildi. Texnologiya va zamonaviy yondashuvlar til ta'limining sifatini sezilarli darajada oshirdi. Chet tillarni o'qitish jarayonida zamonaviy pedagogik texnologiyalar va interfaol metodlardan foydalanish o'quvchilarning til ko'nikmalarini samarali rivojlantiradi. Ayniqsa, guruhda ishlash, amaliy mashg'ulotlar va kommunikativ topshiriqlar o'quvchilarning tilni real hayotiy vaziyatlarda qo'llashiga yordam beradi. Zamonaviy yondashuvlar dars jarayonini yanada faol va samarali tashkil etishga xizmat qiladi. Zamonaviy pedagogik texnologiyalar ta'lim sifatini oshirishda muhim omil hisoblanadi. Axborot-kommunikatsiya texnologiyalarini ta'lim jarayoniga joriy etish o'quvchilarning mustaqil o'rganish imkoniyatlarini kengaytiradi hamda darslarni yanada qiziqarli va samarali qiladi. Bunday innovatsion yondashuvlar o'quvchilarning motivatsiyasi va faolligini oshirishga ham ijobiy ta'sir ko'rsatadi.

Shunga qaramay, muammolar mavjud bo'lsa-da, bu metodlar o'quvchilarga tilni samarali o'rganish uchun katta imkoniyatlar yaratadi. Kelajakda texnologiyalar rivojlanishi bilan til o'rganish yanada rivojlanadi va yangi imkoniyatlar paydo bo'ladi.

ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. Richards, J. C. (2006). *Communicative Language Teaching Today*. Cambridge University Press.
2. Harmer, J. (2015). *The Practice of English Language Teaching* (5th ed.). Pearson Education.
3. Warschauer, M., & Healey, D. (1998). Computers and language learning: An overview. *Language Teaching*, 31(2), 57–71.
4. Larsen-Freeman, D., & Anderson, M. (2011). *Techniques and Principles in Language Teaching*. Oxford University Press.
5. B. Jo'rayev. *Chet tillarni o'qitish metodikasi*. – Toshkent: O'qituvchi, 2015.
6. U. Yo'ldoshev. *Zamonaviy pedagogik texnologiyalar*. – Toshkent: Fan va texnologiya, 2016.